

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

2 de Causa, & Voluntate in delictis perpendenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Ad seum modum in criminibus, animaduerte primo voluntatem delinquentis: de hinc actum, & delicti speciem, de quo tracta. infra in distinctione criminum, tertio poenam, ad qua obligatur: quarto, accusationem: quinto, iudicium: postremo, executionem ponenda. Et in his perpetuo res, personae, & negotia quae geruntur obferuanda: & adhuc referemus quae alia methodo tradit confideranda Claudianus, *Laut facta*, 16. de poen. in P. uempe causas, personas, locum, tempus, qualitatem, quantitatem, euentum. Quae breuiter explicabimus, dum modo antea monuerimus, in hac tractatione maleficium, scelus facinusque omne continere, vt alibi, *si famul furti feci, dica in P. resipit*, quia male actum: et si *et ex lege* aliquando pro insigni scelere veniendi, & torti legii maleficium accipitur, vt in *titu. de malef. & Mathemat. C.* Criminis etiam appellatio hic complectitur omne id, quod accusatione & reprehensione dignum est, omne scilicet peccatum, vt de iur. in quoq; in concilio Toletano, *c. vnum orarium*, §. *nomine autem criminis*, & §. *crimini*, 25. dist. ca. 1. & *ca. apostolus*, 18. dist. atque promiscue hae vti videntur, delictum, crimen, peccatum, l. *si aduer. delict. C.* Omnia ista sub tria distinctione, qua proprie delictum in omissione, quasi delictum dicitur: peccatum autem in committendo, *gl. in ca. peccatum, de reg. iur. in 6.* Atque peccate nihil aliud est, *Antioch. lib. 3. Problema. sectio. 19. q. 26.* quam rem reddere deteriore: & vt ait Cicero, in *Paradoxiis*, transire aequi bonique lineam, vel excessu vel defectu. Cui ad stipulatur Aristoteles, *vt dicitur*. Crimen autem hic dicemus graue peccatum, accusatioe & damnatione dignum, *ca. Apostolus*, 81. dist. Et vt significatius substantiam exprimat. *Crimen omne, est morbus quidam, qui subreptim in republica, ab irrationis temperamento desistens, a bono auerit.* Sunt enim crimina inter homines, veluti morbi, ex quibus, nisi obtinam eatur cito, perniciis, & tandem interitus reipublicae imminet. Proinde sicut medicus optimus morbi est, qui iam methodum eius curandi nouit, & causas & propria remedia, vt ait Galenus, *lib. 3. Methodi meden.* & Hippocrates, *lib. de arte*, & *lib. de prof. medic.* ad eum modum de criminibus ita agendum est, vt primo crimina, & quae in illis obseruanda sunt generaliter, & deinceps in specie cognoscamus, methodumque puniendi, & remedia poenas inquam generaliter, & in specie. Sic facile erit hoc reipub. corpus integrum conseruari, & morbosam curare.

De Causa, & Voluntate in delictis perpendenda.

Cap. 2.

- 1 Crimina circa inaequalitatem, & extra temperamentum, vt morbi.
- 2 Delinquent homines proposito impetu, casu, quomodo.
- 3 Voluntas quid. Et causa delictorum. Et de Voluntate coacta, num. seq. 4. 5. & 6.
- 4 Ex proposito qua dicuntur fieri. Et quid propositum. Cor origo bonarum vel malorum actionum eod.
- 5 Voluntarium consilio & in consilio factum quomodo.
- 6 Crimina inuoluntaria quando puniendae eod.
- 7 Cogitationis solus poena cur nulla apud Iurisconsultos: & contra, cur puniatur in lege diuina.
- 8 Purgatio canonica cur reis indicitur.
- 9 Voluntas & cogitatio quando puniatur.
- 10 Voluntaria crimina ex tacita voluntate quaedam.
- 11 Delinquere iubens quatenus ex mandato teneatur.
- 12 Libertas arbitrii non excusat del. cta.

Sciatis in morbis nullum temperamentum inuenias, sed intemperatum plus, minusve, secundum gradus desicentes a salubri, *Galien. lib. de constitut. artis medicae*, sic in criminibus abest illud medium aequum, quod agine statere iusti insidet, & iustitiae, quae ars boni & aequi, *l. de iust. & iur.* Quocirca laborant hominibus regendis propositum in statere dirigenda, & emendando quod ab eo declinat, causas inaequalis vitae corrigendo. Delinquent homines aut propositum, aut impetu, aut casu. Ex proposito, latrones, qui factionem habent: impetu, veluti cum propter ebrietatem ad manus, vel ferram itur: casu, vt si venandus in feram, emissum feruitu hominem necauerit, *l. respiciendum, 11. de poen. in P. l. absentem*, §. *si in eod. titu.* Voluntas est animi motus liber ad quod imitantium, vel ad ipsam rem vel in contrarium, *c. 1. §. quast. 1. virtutis*, & *4. vitiis causa, ca. nati 56. dist. ca. sciendum*, §. *q. 1.* Proposito ita fiunt, quae secundum voluntatem agentium, sponte & libertate mentis fiunt, vt tradunt Damascenus, *lib. 2. de orthodo. fid. c. 15.* & Nemesius, *lib. de natu. hmi. c. 39.* Propositum hoc, & intentio malefi-

cia distinguunt, *l. qui iniuria, 5. de fur. in P. §. se ad placuit, de oblig. qua ex del. nati. §. de iustitiam, ad leg. lul. de adul. C. Callist. l. diuina Adrianus*, & *l. 1. §. diuus, ad leg. Cornel. de scar. lib. 48. P. titu. 8.* si ex eor. de exeunt cogitationes prauae, immunditia, adulterium, &c. *Maub. cap. 15.* Et verbum nequam immutabit eor: ex quo bonum & malum, vita & mors, *Eccles. cap. 36.* Et ideo Sapiens iubet, *Prover. c. 4.* omni custodia conseruari cor, quod ex eo vita procedat, Deusque illud inter roget, non manum, *6. si quid inuenisti, 14. quast. 5. can. si propterea, de poenit. dist. 1.* Et re vera non polluitur caro, nisi antea mens fuerit corrupta, *can. non potes, & idem 23. q. 5. cano. non est, 15. quast. 1.* Aristoteles, *lib. 3. Ethic. c. 1.* *de vitiis*, contituere videtur propositum, scilicet, in eo quod praemeditate sita sciente, prudenterque, *ex vna* voluntaria inuoluntaria autem *ex vna* dicitur Graeci Voluntarie scienter prudenterque delinquere ait Caius, *in l. quib. ades, 9. de incen. ruin. & naufrag. lib. 46. P. tit. 9.* Aristoteles, *6. Ethic. cor. propositum & consilium*, omnis actionis principium dicitur: ex quo motio sequitur, non finis, vt extremum. Atque idem *Aristo. 5. Ethic. cor.* post multa disputata concludit, nullum facinus malum esse, nisi voluntarium. Ceterum tamen illud *voluntarium*, seu voluntarium, habere ait, & quod consilio & quod in consilio seu temere facimus. Et alibi, *Aristot. 3. Ethic.* etiam, id quod per vim vel per ignorantiam fit, scilicet quia voluntas quaedam, non pura tamen, si quis vult coactus: nam coactioni potest accedere voluntas, & tunc verum est voluntatem coactam esse voluntatem, *vt in l. si mulier, §. si metu, de eo quod met. cau. in P.* Potest tamen & aliquid vi cogente ab aliquo fieri, in quo voluntas nulla eius est, neque ex voluntate aliquid is qui agit, confert, quando vis extrinsecus accidit: veluti si quis alium habere rem gladium impulerit, illeque gladio necauerit alium. Si vi stuprum pariat, nec probet, sed contradicat, *l. vim passam, 39. ad l. lul. de adul. in P.* In quibus delictum admittitur hoc pacto sine vilo consensu, peccatum non est eius qui fecit: quemadmodum si quid coacte bene factum sit, non habet meritum, *101. 15. quastio. 1.* Et ita hoc genus facti peccati poenam nullam habet, si culpa non precedat in hac violentia, cui nihil mens contribuit. Est autem alia violentiae species, quae mixtam habet causam, voluntarii, & inuoluntarii: quemadmodum iustus es a tyranno occidi, ni parentem occideris: item iustus es a domino delinquere, vel meto alicuius deliquisti, vel ebrius factus culpa tua. Et haec inuoluntaria crimina puniri non obstante vi, & metu constat, *l. ferus, non in omnibus, 19. de actio. in P. l. 1. de leg. P. ca. sacris, de his, qua vi met. causantur, c. quisquis metu, 11. q. 3. mitius* aliquid tamen, quam sponte commissa, *ca. sacris, ca. in primis, 2. 4. 1. cano. fin. 11. q. 3.* Potius enim moriendum, quam delinquendum, vt bonus ille Eleazar dicebat, *3. Machab. c. 6. & 7.*

Causa itaque delictorum vna erit, voluntas ita distincta, & an spontanea, vt tunc magis puniendae: aut coacta, & tunc, quia consentiat, aliquo modo puniendae: sed mitius. Si autem voluntas alia sit agentis vel delinquentis, quam delinquendi, alia sit consideratio, quam delicti, veluti si quis verberet disciplinae & emendationis gratia, alia causa erit, quam in verberibus iniuriae causa illatis, *cap. presbyterum, de homicid. Laut facta, §. causa, de poen. P. l. 1. de emenda. propinq. C. sed & si quemcumque, §. fin. ad leg. Aquil. l. queritur, §. idem Iustinian. loca. in P. l. 3. §. si cum, de lib. hom. exhib. cum similib. l. si constante, §. si maritus, solu. matrimo. Et si ex bonis, quae licite fiunt, mala contigerint, non imputantur, *can. de audendis, 23. quast. 5.**

Rursum ita hic obseruo, voluntatem aliam esse simplicem, & nudam ab omni acta extrinseco: aliam, quae actu aliquo expressa est. Nuda cogitatio dicitur illa, quae apud IC. non puniatur, si non exierit voluntas sine cogitationis, *l. cogitationis, de poen. in P. l. 1. §. fin. quod qui g. iur. in P.* Quia lex civilis, & eius administri, actus tantum sua politia dirigunt & emendant & quae probata sunt, iudicant, *c. si quis, 11. q. 1. l. licetis, §. veritas, de offic. praesid.* nec nisi probationibus luce meridiana clarioribus crimina colligunt, *l. si. C. de probatio.* Neque cordis cogitationes sunt f. r. i., vel iurisdictionis secularium magistratum, sed Dei, qui illud solus scrutatur, *1. Reg. c. 16. & Psalm. 43. Hierem. c. 17.* quive punit & remunerat secretam mentis intentionem, *can. cogitatio, & c. cogitationis, cano. homicid. de fere tota, de poenit. dist. 1.* praecoepaque cogitationis solis adiecit, vt *Non concupiscas: non desiderabis proximi tui res, &c. Exo. di. 20.* Huiusmodi videt ea quae patent: Deus autem intrucit cor. Nec potest humano examinari iudicio, vel praesumptione, quem Deus suo referuat iudicio, *ca. si quando, 15. que 6. can. si omnia, 6. quast. 1.* nec hic de suspitione quisquam iam mandus, *l. absentem, de poen. in P.* Nec contra, quia quis accusatus non est, vel quia delictum non est

